

СЕРТИФІКАЦІЯ GLOBALG.A.P.: ТРУДНОЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Угода про асоціацію між Європейським Союзом і Україною відкриває нові можливості виходу вітчизняних виробників на європейський ринок. Проте освоєння нових ринків підвищує вимоги до продукції та спонукає виробників до постійного пошуку шляхів підвищення якості та безпечності продукції. Особливе значення у гарантуванні якості відіграє сертифікація.

Сьогодні в світі успішно функціонують міжнародні системи сертифікації харчових продуктів, що забезпечують єдині принципи і підходи в системі сертифікації і спрямовані на забезпечення безпечності продукції, незалежно від місця її виробництва і реалізації. Значного поширення набули стандарти IFS і BRC. Однак ці стандарти не поширюються на продукти первинного виробництва. Саме тому, для гарантування безпечності продукції, мережами роздрібною торгівлі у Європі була запроваджена серія галузевих стандартів сертифікації сільськогосподарської продукції GLOBALG.A.P. Наразі це визнана у всьому світі серія сільськогосподарських стандартів (розроблена на основі GHP, GMP і HACCP), що встановлюють практики ведення сільського і рибного господарства, що дозволяє мінімізувати ризики сільськогосподарського виробництва шляхом відстеження всього виробничого циклу. Стандарт GLOBALG.A.P. – це міжнародний стандарт належної сільськогосподарської практики, для якого характерним є не обов'язковість, незалежність від органів державного управління, націленість на приватний сектор. За допомогою сертифікації виробники підтверджують відповідність вимогам стандартів, для споживачів і підприємств торгівлі сертифікат є підтвердженням того, що продукт відповідає рівню безпеки і якості і при його виробництві дотримані екологічні норми. Головною його відмінністю є те, що оцінюється не тільки безпечність вирощеної продукції, але й безпечність всього ланцюга виробництва.

GLOBALG.A.P. – це стандарт для первинних сільськогосподарських товаровиробників, що може бути використаний для таких груп продукції: рослинництво (фрукти та овочі; культури для виробництва комбікормів; зелена кави; чай; квіти та декоративні культури); тваринництво (вирощування великої рогатої худоби, овець, свиней; молочні ферми; вирощування курей, індиків); розведення водних тварин і рослин.

Однією з основних цілей стандарту є отримання безпечних продуктів, керуючись аналізом ризиків, принципами HACCP й обмеженням до мінімуму використання добрив і засобів захисту, щоб гарантувати безпечність продуктів харчування, обмежити негативний вплив сільського господарства на довкілля та працівників, а також раціонально використовувати сільгоспугіддя.

Сертифікація GlobalG.A.P. включає декілька етапів:

1. Визначення галузі сертифікації (діяльність чи продукт, який підлягає сертифікації).
2. Попередній аудит для оцінки поточного стану – проводиться оцінювання за встановленими контрольними точками та критеріями відповідності ним. За кожною контрольною точкою аудитор визначає відповідність встановленим критеріям з урахуванням рівня вимоги. Стандарт містить головні вимоги, другорядні та рекомендаційні. Для проходження сертифікації мають бути виконані всі основні вимоги та 95 % другорядних.
3. Сертифікаційний аудит для підтвердження відповідності GLOBALG.A.P. На цьому етапі підписується контракт із сертифікаційним органом, який апробований системою GLOBALG.A.P., надаються необхідні дані, сплачуються відповідні внески.
4. Ресертифікаційні аудити для відстеження постійної відповідності і покращення. Сертифікат дійсний 1 рік, з необхідністю в подальшому проходження повторної сертифікації.

Перші сертифіковані на відповідність вимогам GLOBALG.A.P. господарства з'явилися 2003 році, а починаючи з 2004 року це явище стало масовим. На сьогодні сертифіковано виробників із 112 країн, а загальна кількість господарств, що мають сертифікат GLOBALG.A.P., становить 123115. Лідерами з кількості сертифікованих господарств є Італія, Іспанія, Нідерланди. За географічними регіонами 74 % – виробники із Європи, 12 % – Америки, 8 % – Азії, 5 % – Африки, 1 % – Океанії. За структурою продукції на сегмент рослинної продукції припадає 74 %, продукції тваринництва – 17 %, аквакультури – 9 %.

В Україні невелика кількість господарств сертифіковані за стандартами GLOBALG.A.P. Мають сертифікат: ФГ «Малинівка», ФГ «Нова Мрія», ПрАТ «НВФ «Урожай», ПП «Імпак», ТОВ «Добра городина», ТОВ «Обрій», та ін. Членами GLOBALG.A.P. є: «Метро Кеш енд Кері», «Ашан», «МакДональдз Юкрейн Лтд.». Постачальники сільгосппродукції для цих операторів повинні бути сертифіковані відповідно до вимог стандарту GlobalG.A.P.

Перевагами сертифікації GlobalG.A.P. є: економічні – збільшення попиту на товар, підвищення ефективності і конкурентоспроможності, отримання можливості виходу на нові ринки, в тому числі невеликим підприємствам; технологічні – використання безпечної сировини є важливим фактором отримання якісних і безпечних продуктів харчування; екологічні – зменшується можливість забруднення продукції, сприяння охороні навколишнього середовища, покращення виробничої гігієни і санітарії; репутаційні – демонстрація відповідності продукції рекомендованим практикам ведення сільського/рибного господарства, підвищення престижу організації та довіри зі сторони роздрібних мереж і споживачів; безпекові – підтримує базові принципи HACCP, продукція є безпечною для споживання; організаційні – удосконалює процес управління сільськогосподарським підприємством.

В той же час, маючи значну кількість переваг, не можна оминати ті труднощі і проблеми, що виникають при сертифікації GlobalG.A.P., зумовлені необхідністю обстеження всіх складових виробничого циклу з технічних, технологічних, екологічних та соціальних аспектів. Крім того, необхідним є клопітка документальна робота – вичитування інформації, її перевірка, реєстрація даних, заповнення документів тощо. Ця програма зобов'язує відстежувати і реєструвати усі дії на виробництві. Зокрема, аналізуються:

1) Придатність ґрунтів для ведення сільськогосподарського виробництва, адекватність розробленої системи удобрення. Господарство повинно мати карту полів, вести облік використання землі (мінімум 2 роки), розроблений план з проведення ґрунтозахисних заходів.

2) Аналіз ризиків виробництва (більшість господарств не аналізує можливі ризики, що не дозволяє їм ефективно і своєчасно реагувати на зміну виробничої ситуації і попереджати забруднення продукції); походження і якість насіннєвого матеріалу; відповідність застосовуваної системи захисту рослин; стан і коректність проведених заходів щодо збирання, доробки та зберігання продукції. Значною проблемою є технічний стан обладнання, адже значна кількість агропідприємств використовує техніку, що не відповідає технічним вимогам. І, крім того, аграрні підприємства не мають добре розвинутої інфраструктури (від сховищ для продукції до приміщень для доробки продукції).

3) Процедури відстеження та повернення продукції, процедура розгляду скарг. Необхідність розроблених правил дій у разі відкликання товару з ринку. Наразі в господарствах вкрай низький рівень використання системи реєстрації і подання скарг відносно якості продукції.

4) Охорона праці та виробнича санітарія. Важливе значення для сертифікації має соціальний модуль: кваліфікація працівників, умови праці, гігієна та виробнича санітарія, проведення інструктажу.

5) Охорона навколишнього середовища. Виробник зобов'язаний продемонструвати, що він належним чином враховує необхідність забезпечення родючості ґрунту, здійснює аналіз небезпечних факторів при зрошенні тощо. Окремим елементом виділено управління відходами та забрудненнями (утилізація, вивезення у відповідні місця, співпраця з компаніями, котрі займаються переробкою).

Безумовно, всі ці чинники створюють певні труднощі в здійсненні сертифікації. Однак в умовах інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, посилення екологічних та харчових небезпек, для підприємств аграрної сфери особливо актуальним є використання систем гарантування безпечності своєї продукції, чому сприятиме впровадження стандарту GlobalG.A.P., як дієвого інструменту, що дозволяє оцінити безпеку сільськогосподарської продукції і безпеку всього циклу виробництва. Стандарт GlobalG.A.P. орієнтує на дотримання не лише технічних, але й соціальних та екологічних аспектів сільськогосподарського виробництва, що залишаються поза увагою наших товаровиробників донині.